

Bilaga 5 till kommunfullmäktiges protokoll 2005-09-19 § 9

Svar på interpellation (nr 36) från Fredrik Wallén (kd) om brandförsvarets beredskap för katastrofer i tunnelbanan

I en interpellation har Fredrik Wallén (kd) ställt följande frågor till mig angående brandförsvarets beredskap för katastrofer i tunnelbanan.

1. Har Stockholms stads räddningstjänst en heltäckande riskanalys och övade planer avseende insatser vid större bränder och olyckor i tunnelbanan?
2. Pågår det någon kontinuerlig dialog mellan vår räddningstjänst och t.ex. SL om förslag på strategiska insatser (ombyggnader mm.) som sannolikt behövs för att bättre kunna hantera sådana bränder och olyckor?
3. Planeras det några övningar för insatser vid brand eller andra olyckor i tunnelbanan där stadens vid verklig händelse berörda förvaltningar (framförallt stadsdelsnämnderna) kan få öva samverkan med den kommunala räddningstjänsten och polisen?

Som svar vill jag anföra följande:

1. Ansvar för att ta fram en objektsspecifik riskanalys faller på anläggningsägaren, dvs. i detta fall Storstockholms Lokaltrafik. Brandförsvarets roll är att upprätta en övergripande riskanalys över kommunens geografiska område samt granska och ge synpunkter på upprättade riskanalyser för specifika anläggningar.

Dock har brandförsvaret upprättat en egen förstudie till riskanalys över tunnelbanan år 1997. Riskanalysen avhandlar specifikt aspekter på brand i tunnelbanan. Rapporten innehåller beskrivning av tänkbara brandscenarier i tunnelbanan och möjliga händelseförlopp samt beskrivning av utrymningsförhållanden i tunnlar, i tunneltåg och på stationer.

År 2002 färdigställdes en översiktlig rapport om stadens riskbild som fungerade som underlag i processen att ta fram brandförsvarets del av Stockholms stads handlingsprogram för skydd mot olyckor.

Utvärdering av risknivå i tunnelbanesystemet sker kontinuerligt genom att tillsynsbesök utförs på samtliga tunnelstationer vartannat år. Dessa besök protokollförs i form av tillsynsprotokoll, (tidigare brandsyneprotokoll). Tillsynsförrättarna som besöker tunnelbanestationer träffas flera gånger per år i syfte att diskutera aktuell säkerhetsnivå och förslag till åtgärder.

Brandförsvarets planläggning för olyckor kan i korthet delas i tre kategorier; larmplaner, insatsplaner samt instruktioner.

Larmplaner kan definieras som brandförsvarets upplägg för vilka styrkor som skall larmas ut vid olyckor. Flertal av dessa larmplaner är väl lämpade till olika händelser relaterade till tunnelbanan som t.ex. brand i tunnelbanan,

För vissa större anläggningar av mer komplex art finns speciella insatsplaner. Sådana anläggningar är t.ex. tunnelbanestationer. Dessa planer redovisar anläggningens brandtekniska utförande med detaljerad information om brandförsvarets angreppsvägar, utrymningsvägar för trafikanterna, brandgasventilationsanordningar mm. Dessa planer nyttjas vid varje ordinarie uttryckning vid händelser i tunnelbanesystemet.

Brandförsvarets senaste stora samövning i tunnelbanan skedde i början av 2000-talet då man övade evakuering av ett stort antal trafikanter från en underjordisk tunnelbanestation. Övningar av denna omfattning är resursmässigt mycket krävande.

Inom det privat-offentliga samarbetsområdet för krishantering har i Stockholm bildats en Tunnelsäkerhetsgrupp (här ingår t ex Tele2 och Telia) . Denna grups arbete avser i första hand säkerhet i försörjningstunnlar men då viss infrastruktur för el- tele-, IT- och dataöverföring även är förlagd till vissa tunnelbanetunnlar så är dessa också berörda av gruppens arbete.

Det finns flera exempel på övningar som har gett mycket värdefulla erfarenheter, som exempelvis skolövningar med brandbefäl från samtliga innerstadsstationer, polisen och GFK, brand- och konsekvensövningar efter brand i försörjningstunnlar samt insatsövningar med polisen.

Efter attentaten mot pendeltågstrafiken i Madrid har ett antal aktiviteter genomförts för att öka kunskapen och förbättra erfarenhetsåterföringen till insatsorganisationerna vid denna typ av händelser. En av dessa aktiviteter var en scenarioövning baserad på en terrorattack mot Stockholms spårtrafik som Krisberedskapsmyndigheten genomförde den 10-11 maj i år i Stockholm tillsammans med samverkansområdet Skydd, undsättning och vård.

Mindre momentövningar i syfte att kvalitetssäkra samt utveckla insatspersonalens kompetens vid räddningsinsatser relaterade till tunnelbanan utförs kontinuerligt inom olika metodikområden.

2. Redan under 1990 talet upprättades en långsiktig verksamhetsplan som innehöll en principiell överenskommelse om inriktning och omfattning på brandskyddsåtgärder i tunnelbanan. Överenskommelsen gällde under tidsperioden 1995-1997. Hösten 2003 startades återigen diskussionerna om verksamhetsplanen mellan brandförsvaret, SL och Connex. Samtidigt inleddes diskussionerna om behovet för systematiskt säkerhetsarbete.

Under våren 2005 har brandförsvaret träffat de olika aktörerna, (SL, Connex och Tågia) för att diskutera en ny verksamhetsplan över brandskyddsåtgärder i tunnelbanan. Samtliga parter ansåg att en ny verksamhetsplan bör upprättas. Detta arbete startas under hösten 2005 då olika arbetsgrupper kommer att tillsättas. Målet är att under hösten 2005 ta fram ett färdigt förslag till verksamhetsplan.

Under våren 2004 utbildades brandförsvarets inspektörer i den nya tillsynsverksamheten och under året utfördes de första tillsynerna enligt Lagen om Skydd mot olyckor. Krav på systematiskt brandsäkerhetsarbete antecknades i protokollen.

Under våren 2005 har möten med SL ägt rum om brandtekniska avskiljningar på stationer. Som följd av detta har SL utförd en inventering av byggnadsbeståndet och förslag till åtgärdsplan tas fram under hösten 2005.

Då behovet att maximalt utnyttja mark till bebyggelse i stadsmiljö hela tiden ökar byggs idag fler och fler tunnlar och överbyggda anläggningar. Dessa anläggningar har också en lång livslängd och används ofta under ett hundratal år. Detta innebär att det idag finns en mängd tunnlar som ännu används, men är byggda efter den standard som var aktuell vid tiden för byggnationen. Dessa tunnlar saknar ofta de säkerhetsfrämjande installationer som kan förväntas att finnas i modernare anläggningar.

Vid en brand i en tunnel är ventilation, utrymning och insats av komplex natur och förknippade med många tekniska och insatstaktiska problem. Attacker, utförda av en ensam person som vid tunnelbanebranden i Daegu, (Sydkorea) eller välorganiserade och synkroniserade som i Madrid och London kan vålla stora skador på både liv och egendom. Även rena olyckshändelser visar hur sårbart systemet kan vara. Vid till exempel Akallabränderna utanför Stockholm 2001 och 2002 blev de ekonomiska konsekvenserna av branden mycket stora, även om bränderna lyckligtvis inte orsakade några dödsfall eller allvarligare personskador.

Svensk forskning sker idag exempelvis inom områdena insatser i tunnlar, ventilation av brandgaser, utrymning ur tunnel, krishantering och olycksutredning. Svensk räddningstjänst har också kommit mycket långt i sin utveckling av system för krisledning där erfarenheter från till exempel Göteborgsbranden har tagits till vara.

3. Stadsledningskontoret ansvarar för att ett sammanhängande styr- och uppföljningssystem utvecklas, vårdas och kommuniceras fortlöpande på ett systematiskt sätt med tjänstemän och förtroendevalda. Brandförsvaret är idag stadens beredskaps- och säkerhetssamordnande organ och har bland annat skapat ett nätverk inom stadens stadsdels- och fackförvaltningar samt kommunala bolag i dessa frågor. Vidare har brandförsvaret i samverkan med stadsledningskontoret genomfört ett projektarbete avseende stadens krishanteringsorganisation och förmåga.

I slutet av september kommer ett möte mellan stadsledningskontoret och brandförsvaret att genomföras för att bland annat diskutera gränsdragningar i dessa frågor.

Kommunfullmäktige har beslutat att det ska genomföras en krisledningsövning med krisledningsnämnden d v s kommunstyrelsen. Min och brandförsvarets uppfattning är att denna ska hantera någon form av tunnel(bane)olycka för att täcka in både behovet av övning av krisledning och tunnelproblematiken.

I övrigt genomförs ibland övningar lokalt och de hanteras då i huvudsak av lokal stadsdel. Vad brandförsvaret känner till så är inga sådana övningar inplanerade just nu. Rent generellt är övningsverksamhet en mycket viktig del i det framtida beredskapsarbetet och jag vill starkt betona detta. Detta är ett område som kan och bör utvecklas. Medborgarna bör informeras bättre i förebyggande syfte och även få delta i praktiska övningar.

Även när det gäller säkerheten i tunnelbanan kan utrymningsinformationen förbättras. Alla skyltar ska vara förståeliga även för den som inte behärskar språket. Brandförsvaret bör ta upp frågan om att nödutgångar och utrymningsvägar ska vara tydligt markerade.

Stockholm 2005-09-08

Viviann Gunnarsson
Miljö- och konsumentborgarråd